

JAN KLECANDA :

STARÝ HRÍCH.

Vesnický román.

"Karel mi asi doma beztoho nezůstane," šel Horyna dále za svým úmyslem, aby dnes se sousem něco určitého promluvil. "Tak bych měl snad obě děti na vodě. A co ty myslíš?" udeřil přímo na Dolanského, aby ho přiměl k odpovědi.

"Co bych myslil? Dejž to pán bůh, aby se ti všecko dobře zvedlo," krátce odvětil Dolanský, jehož bylo těžko dostati k další řeči.

"Staral jsem se, abych mohl Karlovi dáti pěknou pomoc, kdyby jednou šel z domu. S tím, co dostane, může sednouti do pěkné živnosti," pokračoval Horyna, čekaje, že souseď bude chtít vědět "cifru."

"Jen abys deří neublížil," řekl Dolanský zamyšleně.

"Jakž bych ublížil? Dluhů nemám, spíš nějaký ten krejcar uloženy a nebude-li Karlova nevěsta tlačiti na výplatu dřív, než se k nám snad ten Kučerův přízení—" "Kdo by na tebe tlačil a proč? Však jsou u tebe v teple a spíš jich přibude než ubude."

Horyna se spokojeně usmál. Neřekl si ani on ani druhý nic určitého, ale oba věděli, že si rozumějí a že, až přijde k souseďu se synem na námluvy, neodejde s nepořízenou. Však byly oba mlýny na lužeckém potoce stejně dobrá místa a o obou mlýnářích se říkalo, že jsou zazobaní.

Mladá chasa, jež hnala se do mírného kopce jako mladí koniči, náhle zastavila a děvčata, jako když jestřáb vrazí mezi holuby, se rozskočila.

V příkopě u lesa seděl muž, jenž když k němu došli, náhle se vzhopil. Byl zakryt křovím, proto ho dřív neviděli, jinak byli by se jistě všichni uchytili na pěšinu, aby se mu vyhnuli.

Mladý muž byl oděn jako měšťák, ale oděv jeho, dost ošumělý, jaksi nadválo na něm visel. Na hlavě měl vojenskou čepici, furiantsky na stranu posazenou, pod ní vlasy kolem uší do kola zčesané. Ostré, ne nepěkné tahy jeho opáleného obličejce, hluboké černé oči svítící temným zářem, dodávaly mu zvláštního rázu.

Na první pohled bylo patrné, že to není prostý vesnický člověk, a že jeho kolébka stála někde na jihu. I mohutné černé kníry, patrně jediné, čemu ve svém zevnějšku věnoval více péče, zdály se tomu nasvědčovati. Stáří jeho na první pohled bylo nesnadno uhadnouti, poněvadž poněkud zvětřalý obličej ukazoval tak na třicetku, kdežto pohyby jeho patrně také o jižním původu svědčící, byly mladické čilé.

Skutečně měl Vavřínek Svěťáku či prostě Vavřík něco vlaské krve ve svých žilách.

Náhlé jeho objevení se polekalo děvčata a rázem zahalo jim všecky žerty a vtipy. Také hoši nebyli vaině potěšeni a mračíce se, jen tak že sáhli na kloubouky a čapky. Bylť Svěťák člověk nedobrý, pravý světoběžník a i ti, kteří s ním v hospodě časem rádi se zasmáli, dnes před děvčaty neměli valné chuti k němu se hlásiti. Leč Svěťák buď neviděl nebo nechtěl viděti, že o něho nikdo nestojí, a hned se k nim připojil.

"Vzácná společnost," počal posměšně a se strojenou dvorností, smekaje kloubek způsobem, jenž svědčil o člověku, který se uměl mezi lidmi pohybovati. "Dovolte, abych se k vám připojil. Však jdeme jednou cestou, od Modlínova k Lužci."

"To nejdeme," odvětila ho ku-

rázná Josefka. "My jdeme od slova božího a vy nepochybně z hospody."

"A co z toho, má krásotinko?" obrátil se Vavřík k děvčeti, chtěje je vzíti žertem kolem pasu. Ale nevzal, neboť Josefka ohmala se rukou tak rychle, že jen uskočil.

"Co z toho?" ozval se rozhodně Karel Horyna, jemuž jako nejstaršímu slušelo chopiti se slova. "Že by bylo nejlépe, abyste šel s kamarády, s nimiž jste pil a nechal pořádná děvčata na pokoji!"

Všichni přísvedčovali a hoši již zatínali pěstě, čekajíce, že k němu dojde. Bylť Svěťák starý voják a známý rváč, jenž slova nesnesl.

Ale Vavříkovi bylo dnes nějak spíše do smíchu než do rvačky. "Ah, tos ty, chlapečku?" zvolal jizlivým posměchem, šlehnuv divokým pohledem po Karlovi. "Hleďme, už ani nešíláš a troufáš si i na staršího. No, mlé, neboj se mne! Já se s dětmi nerad tahám!"

Karel zrudl hněvem a skočil k Vavříkovi. Zafatá pěst jeho se vzniesla nad hlavou Svěťáka, ale ten také již pozvedl hůl k obraně. Leč v tom přiskočila Evička mezi oba rozezléné muže, aby zabránila srážce. Také Madlenka a Jenůfk Kučerův, velmi umoudřelý mravoučným kázáním, jehož se mu od děvčete cestou dostalo, přikročili a chopili Karla za obě ruce.

"Nech ho, Karle! Nebudeš si přece s ním kaziti den Páně!"

"Tu urážku mi zaplatíš jindy," řekl Karel k Svěťákovu a podav se nátlaku přátel, obrátil se k domovu.

"Kdykoliv vám bude libo, pane rytíři!" volal za ním Vavřík posměšně, vykročiv stejným směrem. "A jak budete chtít se vám postavím, na flinty, na kordy nebo na podávky! — A tobě, maličká, děkuji, že jsi se mne ujal!"

Evička, již se tato otázka týkala, nevrle se na něho zamračila a popošla rychleji.

"No, takhle s vámi, panstvo, nepoběhna. Jedete jako rovezi na jarmark," křičel za nimi, zmruzen, že se ho tak okázale všichni straní. "Hyml, to je holka jako makový květ!" řekl si, pohlížeje za Evičkou. "Lužecká přece není? Ty už všecky znám! Bude to tedy z hořejšího nebo dolejšího mlýna!"

Zatím oba mlýnáři docházeli k místu, kde stál Vavřík, pohlížeje posud za vesnickou mládeží. Spatřiv souseďy, ustoupil z cesty a nadválo nadzvedl čapku k pozdravu.

"Vítám vás od slova božího!"

Oba muži byli patrně nemile dojata tím nenadálým setkáním, a zejména Dolanský se Vavříka skorem zděsil. Poděkovali krátce a chtěli se bráti dále. Leč dobrosrdečný Horyna přece jen nedovedl bez oslovení a cize minouti domácího člověka, jenž je byl pozdravil.

"Tak tys už doma z vojny, Svěťáku!" obrátil se k Vavříkovi, podav mu tak přiležitost, aby se k nim připojil.

"Doma, pane otče! Stýskalo se mi po těch našich loučích," řekl posměšně. "Ale tak se mi zdá, jakoby mne tu nějak neradi viděli. Snad že tu někomu překážím?"

Horyna nepovšiml si jizlivého pohledu, jímž Vavřík při těch slovech šlehl po Dolanském a dobrosrdečně odpovídal: "No což, kdybys byl zůstal ve světě, my-

bychom byli věru pro tebe nepsalí. Ale jsi domácí člověk, a když se ti zachce mezi námi pobýti, kdož by měl proti tomu co namítati. Však snad jsi tam na vojné přišel k rozumu a porovnáme se!"

"A přece mne vaši mladí odbyli jako prašivce," zlostně žaloval Vavřík.

"Holenku, prašivcem se dělá každý sám," řekl Horyna, jenž svým dobrosrdečným způsobem dovedl říci nejtřípčí pravdy do očí. "Čistotného se prašivina nechytí a zdvořilý je všude rád viděn. Snad jsi je podle toho nepozdravil? Vš, my tady jsme starosvětská lidé a držíme se dle přísloví: Jak kdo do lesa volá, tak se mu odpovídá. Však jsi už dost stár, Vavříne Svěťáku, abys měl dost rozumu —"

"Ale vody máte dost?" skočil mu do řeči Vavřík.

"Vody? Jak to vody?"

"Já že tak mluvíte," posměšně řekl dobrodruh.

"Což o to, namlít to já každému dovedu podle toho, co mu patří," odvětil mlýnář klidně. "Ale jen co je pravda, na tobě je vidět, že jsi byl mezi lidmi."

Mírná řeč souseďova Vavříka více popudila, než kdyby mu odpovídal nadávku.

"Víte vy co, pantáto? U mně své kázání neobudete. Nechte si ty rozumu, co jste v kostele nabral, pro ženské!"

"Jak myslíš," řekl Horyna pořád stejně dobrácky. "Ale není-li s tebou rozumné řeči, nemusíš se k nám družiti. Však o tom nevím, že bychom tě byli zaprosili, a tamhle pěšinou bys měl do Lužce blíž, leda bys tu měl v lese co dělat."

Posledních slov již Vavřík neslyšel, neboť skutečně zabořil do polí, kudy vedla sráznější, ale kratší cesta k jeho domovu. Točil hůl nad hlavou a pohvizdoval si hluchně, aby zakryl mrzutost nad porážkou, již byl utrpěl.

"Ničema," odlehčil si Dolanský, když se byli dost vzdálili. "Toho nám sem byl čas dlužen! Že si ho tam na té vojné nenechal!"

"Holenku, byli tam asi také rádi, když se ho zbavili. Ale věčná škoda té jeho dobré hlavy, že mu ji tam nenapravili."

"Taková hlava se nenapraví," odvětil Dolanský hlasem, z něhož vyzníval hněv i trpkost proti Vavříkovi. "Ta tak dlouho bije do zdi, až se rozbije."

"I čerta rozbije," zasmál se Horyna. "Ten raději rozbije deset hlav jiných, než tu jednu svou. Ale trochu snad přece se umoudřil. Už je doma prý několik dnů a posud nebylo slyšet nic zlého."

"Dal bych za to něco —" zabručel Dolanský.

"Co že povídáš?"

"Řekl jsem něco?" jako z myšlenek vytrhl se souseď. "Ah, tak! Čhtěl jsem jen říci, že bych si přál, aby byl Svěťák zase tam, kam patří — totiž ve světě. Dobrého tu v obei nic nepořídí."

"Nu, mně je to celkem jedno, protože ke mně má daleko. A ty si dovedeš zakázat, kdyby tě chtěl ve mlýně navštívovat. Ale tu jsme: sejdu lesem, abych byl dřív doma a panímáma aspoň mne se dočkala. Karlík si asi dnes hodně zajde."

Souseď potřásl si rukama a Dolanský šel dále, zbystřiv krok.

"Eh, pro dobrého nie nepřišel ohlédnuv se stranou do polí, kde v dáli viděl postavu Vavříkovu. "Co bych za to dal, kdyby mi ten člověk šel ze světa nebo aspoň do světa!"

A s hlavou plnou těžkých myšlenek zabořil pan otec na cestu vedoucí k dolejšímu mlýnu, jenž stál opodál Lužce na témž potoce, na němž klepal mlýn Horynův.

II.

Vavřík Svěťáku krácel polní cestou do kopce tak bystře, že když přešel vrchol svahu, pod nímž prostírala se vesnice Lužec, byl by málem narazil na vesnickou mládež, jež nechtěje vystavovati se horkému slunci, šla domů zatáčkou ve stínu lesa.

Mladý muž, nechtěje býti viděn, uskočil zase zpět a položil se na mez za křovím.

"Holoto selská — nafoukaná — tvrdá," zabručel. "Také já si s vámi nepokazím dnešní den, Váš by to některého stálo trochu krve, kterou bych pustil, ale mne několik měsíců nebo roků."

Pak rozpomenul se Vavřík na Evičku, jež mu byla padla do očí, a zatoužil jí ještě spatřiti, trochu se nadzvedl.

"Eh, není už s nimi, není ta — — U čerta, Vavříku, to bylo děvče jako lusk! Však jsem to hned uhadl, že z Lužce není. Ale odkud tedy? Není-li to panského šafáře ze Dvorce, pak to nemůže býti než z některého mlýna. Aby to tak byla Dolanských! Ale ne, ne! To umrněné kotě bych přece poznal. A Horynova byla ta druhá. Však si s mladým panem Horynou promluvíme," zabručel vztekle, rozpomenuv se na srážku s Karlem. "A s panem otcem Horynou také — — Jen jděte, jděte, roto nevázaná," hrozil za mladou chasou, jež vcházela již do vesnice. "Na mne se to osopilo, že jdu z hospody, ale sami věru že se tam také víc nemohli, než já při pivě. A tomu říkají 'sloužit pánu bohu', a za to chtějí si kupovat království nebeské!"

Spatřiv, že již i hospodáři, kráječji opodál za mladými, sešli do vesnice, Svěťák zvedl se, oprášil se ledabyle a zaměřil též ku vsi, ale ne vozovou cestou k návsi, nýbrž po humnech k samému konci vesničky, kde stála spustlá chaloupka, patřící jeho matce, staré Veruně Svěťákové. Pružným krokem, přeskakuje příkopy i výmoly od posledního lůjáku, hvízdaje si již zase vesele a furiantsky a točíc hůl nad hlavou, dospěl k malé zahrádce s polámaným a vyvráceným plotem, zahrádce, v níž nerostlo nic než plevel a různé bějí, jež ostrým svým zápachem již z daleka se hlásilo. Do té zahrádky vešel, rozhlédl se po ní s podivným úsměvem, ssaje do sebe s patrnou zálibou tu její zvláštní vůni, pak rozkopá nohou polo vyvráčená dvířka, vedoucí do nečistého dvorka a vešel do spustlého domku.

Zde přišla mu již vstříc stará, valně shrbená žena, polekaná hlukem, který trolil u zahrádních i domovních dvířek.

"Ah, tos ty, Vašičku?" uvítala ho skoro něžně. "Jdeš jako velká voda. Myslíla jsem, že to zase ta nezbedná chasa se ke mně dobývá."

"Maminko!" zvolal mladý muž, položiv ruku stařené na rameno. "Nedej bůh, aby pokud já zde jsem, někdo z těch tam jen křivě se na vás podíval, neku-li vám ublížil!"

"No, no, dítěno! A co by na tom bylo?" odušila stará, směje se na něho svými bezzubými dásnými.

"Co by bylo? Nepřejte si to vidět, protože by to bylo snad možné, ale také jejich nešťastí."

"Jsi dítěno, můj chlapečku! Děťno," lehotila mu, hladie ho po tvářích. "Sobě bys ublížil a mně — Snad nemyslíš, že mne to trápí, když mi vyvedou nějaké šibalství nebo něco horšího? Cháď člověk proto je na světě, aby po něm držal šlapatí. Tak to od jakživa bývalo —"

"Ale já po sobě šlapatí nedám!" vzdorovitě rozkřikl se mladý. "A pokud tu jsem, ani vám nesmí nikdo křivdit."

"Nu, jen se ztiš! Ztiš se a pojď k obědu! Podivíš se, jakou sváteční trachtinu jsem ti dnes připravila."

Vavřík, shýbnuv se, aby se neuděvil hlavou o dvéře, vešel za stařenou do světnice, jediné to uzavřené místnosti — v celém domku.

Do neveliké prostory o začazených a špinavých stěnách dralo se světlo malým okénkem, v němž byla jen jediná tabulka skleněná; ostatní zalepeny byly potíštěným papírem i měchuřinou. U vyvíklého stolu stály dva pařezy, jež zastupovaly zde místo stolic. U stěny byla stará postel, přikrytá jakýmsi pytle, jenž nepochybně kdysi býval perinou. V koutě na zemi ležela otep slámy, pokrytá několika hadry, lože to staré Svěťáčky, jež byla odstoupila svou postel synovi, ač se velice zdřáhal přijati tento důkaz mateřské lásky a pohostinnosti.

Svěťák rozhlédl se po světnici, usmál se posupně a hodiv čapku na postel, usedl ke stolu na jeden z pařezů.

"V špatném rozmaru se dnes vracíš od slova božího, Vavříčku," domlouvala stařena vlídně, stavie na stůl misku s polévkou, z níž se kouřilo.

"Eh, snad nemyslíte — —" zvolal mladý muž pohrdavě, ale nedomluvil.

"Co pak, dítě? Co, co?" naléhala na něho, hladie mu zpoceně vlasy z čela.

"Eh, nic, nic, maminko! Já jen tak — —" odvětil nějak měkce.

"Nic, nic — jen tak," opakovala po něm. "Však já vím, co to znamená, ty nezabohu, ty ošklivý! Že jsi zase nebyl v kostelíčku, nýbrž v hospodě? Vid, dítě? Na spasení duše zapomínáš, ale já nezapomínám a modlím se za tebe, aby tě pán bůh nezatřatil, než k rozumu přijdeš sám."

"Maminko prosím vás," zvolal Vavřík, sepjav ruce. "Podívejte se, já vám tu radost neberu, když vás to těší, a když v tom nacházíte úlevu, ale jen mne s tím nechte na pokoji!"

"No, jen jez, dítě, jez! Já vím, že jsi k své matce hodný, ale to přece ještě musíš vyslechnout, co ti povídám. Vždyť mi jde jen o spasení tvé duše!"

"Ale jindy jste sama nevěřila a byla jste —"

"Svěťáčka, cheeš říci, svěťáčka! Pravda, má to hanba. Ani kříž jsem tě neučila dělat, ani modlitbě jsem tě neučila. Rostl jsi jako to boží dřevo v lese, ač se z tebe stal i tak švarný chlapík. Ale pak, když mi tě vzali, můj hochu, a když jsem tak nadobro zůstala ve světnici opuštěnou, rozpomenula jsem se sama na modlitby svého dětství a našla jsem v tom potěchu —"

Vavřík, jenž se byl právě ocitl na dně misky, mávl shovívavě rukou.

"A myslím, že jsem vám snědl všecko a vy —"

"Já už polévku jedla, dřív než jsi se vrátil," lhala stařena. "Jen když ti chutnalo, Vavříčku! Však ještě nejsem hotova; řekla jsem ti, že máme dnes hody. Brambory jsou — v munduru a kus hasy."

"Husy! Kde jste to, prosím vás —" udiveně ptal se mladý muž, chápaje se chutě, zavíraku, jež matka mu podávala.

"Eh, to u Kučerů zrovna seika odběhla od krájení, když přiskočil psík, takové štěně ještě, a zadní čtvrtku odnesl. Povlácel to trochu po dvoře, tak to už nechtějí dát na stůl."

Pokračování.

\$8.00 do Chicaga a nazpět po Chicago Great Western dráze. Lístky na prodej 11. a 12. srpna, platné do 22. srpna. Další podrobnosti sdějí vám H. H. Churchill, Gen. Agt., 1512 Farnam Str., Omaha, Neb.